

Sinház/Madách

h TARJÁN TAMÁS

BARBIE-BABA

VOSKOVEC—WERICH: A NEHÉZ BARBARA

A senderk Bezerédi Zoltán Madách Színház őszi második újdonságának, az Aaron Sorkin írta *Becsületbeli* ügynek a nézői az előadás előtt falragaszokról és égi szózatból is értesülhetnek arról, hogy a darabbeli katonák hirtelen felindulásukban bizony nagyon-nagyon csúnyán szoktak beszélni. Nem ártana hasonló, megértést kérő gesztussal vezetni be a szezon első Madách-premierjeként műsorra került *A Nehéz Barbara* című zenés történetet is. Valahogy ekként: Tisztelt Publikum, a színművészek többsége bizony-bizony szunyókálás közben és egyébként is merő tévedésből játsza a rendező által kényszerűen föltreértett komédiát — kérjük, ennek ellenére fogadják őket szeretettel és ne vessenek hatalmasakat!

A legendás cseh szerzőpáros, Jiří Voskovec és Jan Werich (Jaroslav Ježek zenésítette) példázata 1980-ban Kaposvárott Gazdag Gyula dirigálásával hozott kései sikert a két univerzális aktornak. Május 9-ére, a győzelem napjára tűzték ki a két ellenlábás város, Iberland és Eidam, „a nagy és a kicsi” háborújának keservesen vídám processzusát. Épeszű néző nemigen tudta akkor elhessegetni magától Afganisztán szovjet megszállásának még friss és letaglózó tényét. E sötét történelmi kulisszák keretezték az ugyancsak sötét időszakban, a második világháború előtt keletkezett művet. Voskovec és Werich eredeti szándékának megfelelően a kabaréba oltott, vásáriasan féltelen színház nyitotta ki a száját, hogy alaposan megmondja a magáét, immár az abszurd vígjáték dialektusában.

A kaposvári színész-rendező Bezerédi Zoltán tizenöt estendővel utóbb egy minden aktualitást és elevenséget nélkülöző monstrumot cipelt — már nem is a Lenin, hanem az Erzsébet körútra. Nem először bizonyosodott be, hogy a kaposvári produkciók bármiféle elfővárosiasítása kudarc-hoz vezet. Bezerédi semmiféle egységes és korszerű játékmódra nem bírta rávenni a színészeket. A Menczel Róbert díszlettervezőtől kapott tér hol otrombán jelzések, hol kifestőkönyvet imitálóan naiv, hol a színpad túlzott tágasságával küszködik, hol nem fér a saját bőrébe. Szakács Györgyi sem ezekre az elnagyolt öltözékekre fogja megkapni jövőre a tizenkettedik jelmeztervezői díját a kritikusoktól. A rendező teljes ott-hontalanságának vagy reménytelen küszködésének legékesebb, azaz legéktelenebb jele ma-

ga a Nehéz Barbara névre hallgató ágyú, melynek tulajdonlása a hadi siker záloga. Egy derék zömök kis ágyút éppúgy el lehetne képzelni, mint egy tekintélyt parancsoló mozsarat — csak épp ez a csiricsaré, ötlettelen szerkentyű nem tölti be funkcióját. Még csak nem is antiágyú, és érthetetlen, hogyan ejthetett foglyul egy illusztris személyt: a főkatonát, aki beszorul Barbara deszkázatába.

A látnivalóan megszeppent vagy a levegőbe prédikáló Bezerédinek madáchos színész-kollégái siettek a segítségére. Szép gyengéden kivették a kezéből a darabot és elbábtak vele. Élen Avar Istvánnal, az említett beszorulóval. Avarnak már elég tapasztalata van e falak közt a veszett fejsze nyeléről. Hordó alakúra kitömve korlátoltan fifikás, feleséggfüggő keljfeljancsit formáz. Nejével együtt arra áhítzik, hogy az ágyúból az ő szobrát öntsék ki — a személyi kultuszos vágyalom azonban megreked a játékbolti kirakban.

Dunai Tamás valami rossz fát tehetett a tűzre, hogy Krisztián Van Bergen polgármester úr szerepét kapta. Ha valami garantált, akkor Dunai bukása mindenképp az — részeges szerepben. Félóráig foghatja másnapos, hasogató fejét: akkor is csak gondolkodni látszik („...hogy keveredtem én ebbe bele...?”). Oldalán Juhász Róza mérges túlszínezéssel igyekszik elhitetni az érzékei ittasultán kicsapongó feleséget. Pásztor Erzsi még ennyi erőfeszítésre sem ragadtatta magát a szoborkedvelő Bols asszonyként, inkább csak tűzről (vagyis darabbeli korá szerint hamuról) pattant. Az érettebb művészek közül Horesnyi László mutatta meg, miképp lehet egy karakterfigurát huzamosan átunni. Az ő Vandergruntjáról egész este nem derül ki, miféle érdekek és megfontolások mozgatják. Oda-haza ébredünk rá, hogy valószínűleg ő volt az áruló.

A fiatalabb közreműködők egyértelműen bizonyíthatják, hogy milyen elhanyagolt színészi állapotban vannak. Készültségük a bumfordibb iskolai színjátszókét sem éri el, mert még nem is bumfordiak, és nélkülözik a humort és a bájít. Kökényessy Ágira (Siska) rákövesült a durcás turbékolás, a nézőtérrel cimboráló segéd, Kautzky Armand (Kristóf) folyamatosan és örömezt *ön-magát adja*, Lesznek Tibor nem képes fölengedni, ha a pocsék, rossz kis szerepek után végre

egy-egy pocsék, rossz nagybabciska szerepet kap. Lippai László hössé avanszáló kis tanítója legalább két-három percre, Bajza Viktória Haskofája legalább fél percre magára tereli a figyelmet. Galbenisz Tomasz érdekessége, tehetsége sablonba veszett.

A színpal legvégén föltüntetett Első és Második zsoldos, Mácsai Pál és Hirtling István nem vehető egy kalap alá a többiekkel. Abba ők sem mentek bele, hogy Bezerédi intésére egy félgy-meddig brechti, táblabelógató, songos előadásban V-afektáljanak: ők a beckett-i clownok koordinátopontjain helyezkednek el. Ezzel ők is megfosztották *A Nehéz Barbarát* a valószínűleg egyedül lehetséges interpretációtól: a testközel, rögtönzészzerű intellektuális kabaré voskoveci-werichi hagyományától. A darabirók mint színészek rendelkeztek azokkal a fizikai különbségekkel, a kilók és centik bohóci feleselésével, amellyel Mácsai és Hirtling nem. Mácsai mintha megnőne, Hirtling mintha össze- menne: és mindketten nyugrág, elnyűttek. Két balfácán helyett egy „megfeleződött” balek tétlől a színen, hogy mentse az irháját, beletörődjön kivégzésébe, fölfedezze a spanyolvi- aszt, képviselje a groteszk humánomot — mikor minek jön ideje. Technikai készségüket, tempó-érzéküket, fanyar eleganciájukat nem érheti ki- fogás. Csak hát a Holdon járnak, oxigén nélküli elvont világban, az erkölcsi modellálás krátereiben. Nekik nem Barbara nehéz: a saját stupid- bölcs énjük súlya roskasztja őket, és roskasztja egyik a másikat — tükör-ember a tükör-embert. Abszolúte elkülönülnek színésztársaiktól (re- zzenetlenül véleményezik is az általában *barbie- babázást*), Eidam és Iberland konfliktusától el- szigetelt gyakorlatokat folytatnak, s kissé tán túlbecsülik tevékenységüket — és ez nekik be- csületükre válik.

Jiri Voskovec—Jan Werich: *A Nehéz Barbara* (Ma- dách Színház)

Fordította: Hosszú Ferenc. *A dalszövegeket fordította: Eörsi István. Zene: Jaroslav Ježek. Hangszerelte: Kocsák Tibor. Díszlet: Menczel Róbert. Jelmez: Szakács Györgyi. Koreográfia, rendezés: Bezerédi Zoltán.*

Szereplők: Dunai Tamás, Juhász Róza, Avar István, Pásztor Erzsi, Horesnyi László/Crespo Rodrigo f. h., Kautzky Armand, Kolos István, Lippai László, Kökényessy Ági/Varga Klári, Bajza Viktória, Galbenisz Tomasz, Lesznek Tibor, Nyári Oszkár f. h., Kelemen István, Barabás Kiss Zoltán, Lakióth Aladár, Kiss Endre, Mácsai Pál, Hirtling István.

Hirtling István (Második zsoldos), Lippai László (Gusztáv) és Mácsai Pál (Első zsoldos) (Németh Juli felvétele)

